

แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนดนตรีของ โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดศรีสะเกษ

¹อนุชาติ อยู่สุข

²ริติ ปัญญาอินทร์

³ธนพล ตีรชาติ

¹(ครู, โรงเรียนเทศบาล 1 (วัดเจียงอี) จังหวัดศรีสะเกษ)

²(อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์)

³(อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์)

¹E-mail: Yonmini25@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย ศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนดนตรีของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดศรีสะเกษ ประชากร คือ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม จำนวน 8 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มดังนี้ ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา และพัฒนาการศึกษา จำนวน 2 คน ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 1 คน ครูผู้สอน จำนวน 5 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผลการวิจัยพบว่า

แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนดนตรีของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดศรีสะเกษ ด้านหลักสูตรควรจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพบริบทสังคมวัฒนธรรมในท้องถิ่น ด้านการจัดการเรียนการสอนควรเน้นเรื่องการสร้างสุนทรียภาพด้านดนตรีมากกว่าการเน้นเรื่องหลักการทฤษฎี ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ควรมีห้องเรียนดนตรีที่มีความเหมาะสมเป็นเอกเทศ สามารถเก็บเสียงได้ พร้อมทั้งติดตั้งเครื่องปรับอากาศให้เรียบร้อย ด้านสื่อการเรียนการสอน การควรจัดหาสื่อหรือผลิตสื่ออุปกรณ์ที่ทันสมัย สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของผู้เรียน ด้านการวัดผลและประเมินผล ควรสร้างเครื่องมือที่มีคุณภาพ มีรูปแบบ และเกณฑ์การให้คะแนนที่ชัดเจน

คำสำคัญ

แนวทางการพัฒนา / การจัดการเรียนการสอนดนตรี / องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

วารสารดนตรีและวัฒนธรรม
ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2565

A Guidelines for the Development of Music Teaching and Learning Management of Schools under the Local Administrative Organization of Sisaket Province

¹Anuchat Yusook

²Thiti Panya-In

³Thanapon Teerachat

¹(Teacher, Tesban 1 School (Wat Jieng E) Sisaket Province)

²(Advisor, Asst. Prof., Faculty of Education, Buriram Rajabhat University)

³(Co-Advisor, Faculty of Education, Buriram Rajabhat University)

¹E-mail: Yonmini25@gmail.com

Abstract

This research aims study the development of music teaching management of the school under the local government organization SiSaKet province the population is the group of information. In participating in groups, groups, divided into 3 groups: 2 groups responsible for education and development of 2 studies, 1 school executive, 5 people, teachers by choosing a specific collect data from focus group. The results showed that

Guidelines for the development of teaching and learning management of schools under the local government organization Sisaket province the curriculum should create a school course in accordance with the local social culture context. The teaching and learning management should focus on creating music aesthetics. More than focus on the theory principle Environmental management there should be a music class for being independent. Can store sound Along with installing the air conditioner teaching materials Procurement of media or production of modern equipment Consistent with the objectives of the learner Measurement and evaluation should create a quality tool with clear scoring and criteria.

Keywords

Development Guidelines / Music Teaching Management / Local Administrative Organizations

วาระสารณตรีและวัฒนธรรม
ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2565

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันเป็นยุคที่โลกมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว อันสืบเนื่องมาจากการใช้เทคโนโลยี เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ของทุกภูมิภาคของโลกเข้าด้วยกัน กระแสการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีพของสังคมอย่างทั่วถึง ครูผู้สอนจึงต้องมีความตื่นตัว และเตรียมพร้อมในการจัด การเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกในศตวรรษที่ 21 ที่เปลี่ยน ไปจากศตวรรษที่ 20 และ 19 โดยทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญที่สุด คือ ทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เด็กในศตวรรษที่ 21 นี้ มีความรู้ ความสามารถ และทักษะจำเป็น ซึ่งเป็นผลจากการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ตลอดจน การเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยสนับสนุนที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ดังกล่าว ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติ การศึกษา

การจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีในระบบการศึกษาของประเทศไทย ได้กำหนดให้มีการจัดการเรียนการสอน ตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงระดับอุดมศึกษา ซึ่งในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของกระทรวงศึกษาธิการ ได้บรรจุวิชาดนตรี ไว้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ กลุ่มการเรียนรู้ศิลปะ เป็นกลุ่ม สาระการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทาง ศิลปะ ชื่นชมความงาม สนุกเพลิดเพลิน ความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ ดังนั้นกิจกรรม ศิลปะสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน โดยตรงทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ตลอดจนนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง และ แสดงออกในเชิงสร้างสรรค์ พัฒนาการระบอบการรับรู้ทางศิลปะการเห็นภาพรวม การสังเกต รายละเอียด สามารถค้นพบ ศักยภาพของตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพ ซึ่งวิชาดนตรีช่วยส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนมีสุนทรียภาพ กล้าแสดงออก มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์สังคม และสติปัญญา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 182) ซึ่งดนตรีเป็นกิจกรรมเน้นการใช้ศาสตร์ดนตรีในการพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม ความคิด รวมถึงคุณธรรมให้บังเกิดแก่จิตใจของผู้ปฏิบัติ สอนให้คนเป็นคนดี มีวินัย มีความคิดจิตใจดี มีน้ำใจ รู้จักมอบ แต่สิ่งที่ดีให้แก่ผู้อื่น ดนตรีเป็นสุนทรียศาสตร์ที่เกี่ยวกับ ความไพเราะ เป็นผลผลิตจากมวลมนุษย์ซึ่งอาจปรุงแต่งโดยการ เปลี่ยนแบบธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์ ได้สร้างขึ้นเพื่อขัดเกลาจิตใจของมนุษย์ให้ร่าเริง เบิกบานแจ่มใส และผ่อนคลายความตึง เครียดทาง อารมณ์ ดังนั้น ดนตรีจึงเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์ เพราะเสียงดนตรีเป็นเสียงที่ไพเราะซึ่งทุกคนในโลกนี้ต้องการ ความไพเราะ เสียงที่ไพเราะเป็นกระแสคลื่นที่สามารถสร้างความเคลื่อนไหวที่จะ ก่อให้เกิดการพัฒนาทางสติปัญญา จิตใจ ความคิด คุณธรรม ความแจ่มใสเบิกบานให้บังเกิดแก่ ผู้ปฏิบัติกิจกรรมดนตรี (สุกรี เจริญสุข, 2545: 72) การ จัด การเรียนรู้วิชาดนตรีในปัจจุบัน จะมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้ความเข้าใจในด้านเนื้อหาสาระดนตรีเท่านั้น จึงทำให้นักเรียน ขาดทักษะ และประสบการณ์ในการปฏิบัติทางดนตรี อีกทั้งครุยังขาดเทคนิค และวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม กิจกรรมการเรียนรู้ไม่หลากหลาย กิจกรรมไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และประสบการณ์เดิมของนักเรียน ทำให้นักเรียน เบื่อหน่ายไม่สนใจเรียน ขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้ ขาดทักษะดนตรี (มนัสพงษ์ ภูบาลชื่น, 2557: 352) ซึ่งผู้ที่จะเป็นครูดนตรี นั้น จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับสาระดนตรี และเทคนิควิธีการสอนดนตรีโดยเฉพาะ เนื่องจากดนตรีเป็นสาระความรู้เช่นเดียวกับ สาระอื่น ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์หรือภาษาศาสตร์ เป็นต้น ดังนั้นผู้เป็นครูดนตรีต้องมีความรู้ในเนื้อหาวิชาอย่าง แท้จริงมากพอที่จะไปสอนหรือพัฒนาการสอนของตนเพื่อผู้เรียนได้ เนื่องจากดนตรีเป็นเนื้อหาสาระที่แตกต่างไปจากวิชาอื่น ๆ (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2538: 2) การที่ครูผู้สอนมีหลักการหรือเทคนิควิธีการสอนที่ถูกต้อง ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความเข้าใจในสาระดนตรี ช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย เจตคติพิสัย ได้อย่างเต็มศักยภาพ

วาระสารณตรีและวันบรม
ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2565

การจัดการศึกษาในระบบของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทย ได้กำหนดการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีตามกรอบของกระทรวงศึกษาธิการ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดให้โรงเรียนจัดทำมาตรฐาน และตัวชี้วัดมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึง คุณภาพของโรงเรียน และเป็นเป้าหมายที่โรงเรียนจะต้องพัฒนาไปสู่มาตรฐานที่กำหนด และกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นได้ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน ตามแนวความคิดพื้นฐานเรื่องการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (School Based Management for Local Development: SBMLD) เป็นการจัดการศึกษาที่ไม่ได้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนทุกคนมีความเป็นเลิศทางวิชาการเพียงอย่างเดียวแต่เป็นการมุ่งเน้นผู้เรียนให้เกิดความเป็นเลิศด้านต่าง ๆ เช่น ศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์ เป็นต้น โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดศรีสะเกษ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (สาระดนตรี) จึงมีการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรี(SBMLD) รายวิชาเพิ่มเติม เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศทางด้านดนตรี โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ละโรงเรียนมีสภาพบริบทที่แตกต่างกัน ซึ่งจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 52 โรงเรียน จากการสำรวจเบื้องต้นก่อนทำการวิจัยซึ่งเป็นโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองศรีสะเกษ ที่สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 7 โรงเรียน พบว่า มีการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนดนตรี ส่งเสริมผู้ให้ผู้เรียนมีทักษะหรือความถนัดพิเศษด้านดนตรีได้แสดงออก เช่น วงพื้นบ้าน วงดนตรีไทย วงดนตรีสากล เป็นต้น ในบางโรงเรียนไม่มีครูผู้สอนที่จบการศึกษาทางด้านวิชาดนตรีแต่มีการจัดการเรียนการสอนตามเนื้อหาสาระในหลักสูตร แต่ไม่มีการส่งเสริมกิจกรรมดังกล่าว ทำให้ผู้เรียนขาดทักษะ และประสบการณ์ในการได้ฝึกปฏิบัติทางดนตรี วิชาดนตรีเป็นวิชาบังคับในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งทุกโรงเรียนต้องจัดการเรียนการสอน ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีในบางโรงเรียน จึงจำเป็นต้องใช้ครูที่จบการศึกษาในสาขาอื่น ที่ไม่ได้มีความรู้ หรือมีความรู้ทางด้านดนตรีอยู่บ้างมาทำการสอน บางโรงเรียนอาจใช้วิทยากรผู้มีความรู้มาช่วยสอน ทำให้การเรียนการสอนวิชาดนตรี มีประสิทธิภาพอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ

จากสภาพบริบทที่มีความแตกต่างกันของสถานศึกษาที่กล่าวมา จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนดนตรี ของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดศรีสะเกษ ในด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล เพื่อให้ทราบสภาพ และแนวทางการจัดการเรียนการสอนดนตรีให้มีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังได้ข้อมูลจากการวิจัยมาพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อประโยชน์สูงสุด และตรงตามความต้องการของนักเรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนการสอนดนตรี ของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดศรีสะเกษ

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา

แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนดนตรี ของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดศรีสะเกษ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านสื่อการเรียนการสอน และการวัดผลและประเมินผล

2. ประชากร

กลุ่มบุคคลผู้ให้ข้อมูล ในการร่วมการสนทนากลุ่ม จำนวน 8 คน เป็นผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการบริหาร การศึกษา และพัฒนาการศึกษา ของโรงเรียนในสังกัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 2 คน เป็นผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 1 คน และเป็นครูผู้สอนดนตรี ของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 5 คน

วารสารคุณธรรมและวัฒนธรรม
ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2565

3. ตัวแปร

3.1 ตัวแปรต้น

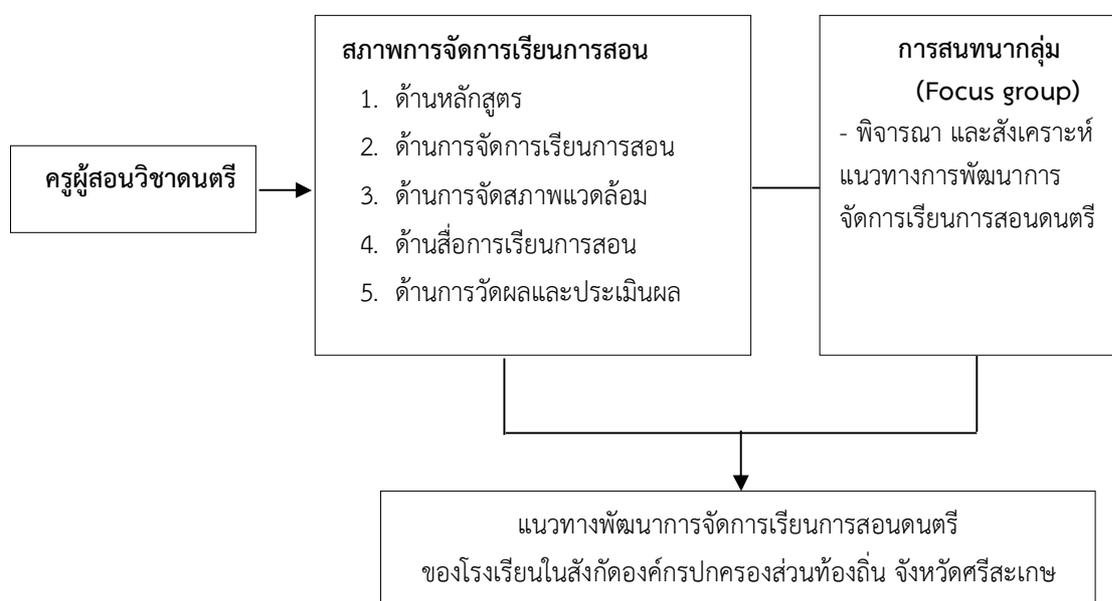
3.1.1 สภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาดนตรีโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดศรีสะเกษในด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล

3.2 ตัวแปรตาม

3.2.1 แนวทางพัฒนาการจัดการเรียนการสอนดนตรีของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดศรีสะเกษ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนดนตรี โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยได้ศึกษากรอบแนวคิดของการวิจัยของนักการศึกษา พบว่า ญรงค์ฤทธิ์ หามนตรี (2560: 6) ได้เสนอองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนประกอบด้วย การสร้างกระบวนการเรียนรู้ ความรู้ความสามารถของครู สภาพแวดล้อมในห้องเรียน อุปกรณ์การเรียนการสอน การสนับสนุนจากผู้บริหาร ประยูร กิ่งมณี (2553: 4) ได้เสนอองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนประกอบด้วย ด้านหลักสูตร ด้านเนื้อหา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล วินัย ท้าวขุนทอง (2547: 9) ได้เสนอองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนประกอบด้วย ด้านการจัดหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ ด้านการวัดผล การเรียนการสอน ด้านพัฒนาศักยภาพครู จากแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยได้สังเคราะห์เพื่อนำมาจัดทำเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้

วารสารดนตรีและวัฒนธรรม
ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2565

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง สภาพและแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนดนตรี ของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนไว้ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม จำนวน 8 คนประกอบด้วยผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการบริหาร การศึกษา และพัฒนาการศึกษา ของโรงเรียนในสังกัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดศรีสะเกษ 2 คน เป็นผู้บริหารของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดศรีสะเกษ 1 คน และเป็นครูผู้สอนดนตรี ของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดศรีสะเกษ 5 คน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจัดประชุมการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อพิจารณา และสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนดนตรี ของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดศรีสะเกษโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 8 คน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลจากการจัดประชุมการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อพิจารณา และสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนดนตรี ของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดศรีสะเกษ นำมาสรุปผลในแต่ละด้าน

ผลการศึกษา

การศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนดนตรี ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยไว้ดังนี้

1. ด้านหลักสูตร ควรจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพบริบทสังคม วัฒนธรรมในท้องถิ่น โดยนำวัฒนธรรมดนตรีอีสานใต้ เจริญ กันตรึม เครื่องดนตรีสโน ซึ่งเป็นวัฒนธรรมดนตรีที่อยู่ในจังหวัดศรีสะเกษ และจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนทั่วไป เน้นเรื่องการสร้างสุนทรียภาพกับผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีความสุขกับการเรียนดนตรี กับหลักสูตรการเรียนการสอนเฉพาะของผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ เน้นเรื่องความเป็นเลิศทางด้านดนตรี มีความสอดคล้องกับวัยของผู้เรียน และมีความต่อเนื่อง เรียงลำดับจากง่ายไปยาก

2. ด้านการจัดการเรียนการสอน ควรจัดการเรียนการสอนโดยส่งเสริมการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรีในท้องถิ่น ให้ผู้เรียนเกิดความภูมิใจในท้องถิ่นตนเอง ใช้เสียงเป็นสื่อในการเรียนรู้ดนตรี เน้นเรื่องการสร้างสุนทรียภาพด้านดนตรี มีความสุขในการเรียนการสอนมากกว่าการเน้นเรื่องหลักการทฤษฎี มีกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน นำหลักทฤษฎี มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน สร้างความรู้ ทักษะ เจคติ สุนทรียภาพให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ใช้กระบวนการกลุ่ม เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติก่อนนำไปสู่หลักการทฤษฎี ควรแบ่งผู้เรียนเป็นออก 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้เรียนทั่วไปกับผู้เรียนที่สนใจพิเศษ จัดเนื้อหาให้ครอบคลุมทั้งดนตรีไทย ดนตรีสากล ดนตรีพื้นบ้าน มีการส่งเสริมฝึกอบรมพัฒนาครูผู้สอนดนตรี เพื่อเพิ่มพูนทักษะอย่างต่อเนื่อง

3. ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ควรจัดสภาพแวดล้อมห้องเรียนดนตรีให้มีความเหมาะสมมีความเป็นเอกเทศ มีอากาศถ่ายเทสะดวก ห้องเรียนสามารถเก็บเสียงได้ดีไม่รบกวนผู้อื่น ติดตั้งเครื่องปรับอากาศ ให้เรียบร้อย มีความพร้อมในเรื่องวัสดุอุปกรณ์ แบ่งพื้นที่ภายในห้องเรียนให้เป็นสัดส่วนที่ชัดเจน ควรแยกห้องเก็บวัสดุอุปกรณ์ กับห้องปฏิบัติการดนตรี ออกจากกัน จัดวางวัสดุอุปกรณ์ให้เหมาะสม และจัดหางบประมาณในการบำรุงดูแลห้องเรียน และซ่อมแซมห้องเรียนให้พร้อมในการจัดการเรียนการสอน

วารสารศูนย์และวัชบสรุ
ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2565

4. ด้านสื่อการเรียนการสอน ควรจัดหาสื่อหรือผลิตสื่ออุปกรณ์ที่ทันสมัย สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ตามความต้องการของผู้เรียน จัดหาอุปกรณ์ดนตรีให้เพียงพอ มีสื่อทัศนูปกรณ์ที่พร้อมในการจัดการเรียนการสอน ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ดนตรีในการสอนการบูรณาการร่วมกับกลุ่มสาระอื่น ๆ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อและจัดทำงบประมาณในการจัดซื้อสื่ออุปกรณ์หรือซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์ที่ชำรุดเสียหาย โดยของงบประมาณในการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5. ด้านการวัดผลและประเมินผลควรออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ และการวัดผลและประเมินผลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ ยกระดับการวัดผลและประเมินผลให้มีเป็นรูปแบบที่ชัดเจน มีเกณฑ์การให้คะแนน สร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผลที่มีคุณภาพ โดยไม่ใช้ความรู้สึกของครูเป็นเกณฑ์ในการให้คะแนน มีการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย เน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออก ทั้งในห้องและนอกห้องเรียน

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนดนตรี ของในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยไว้ดังนี้

1. ด้านหลักสูตร ควรจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพบริบทสังคม วัฒนธรรมในท้องถิ่น โดยนำวัฒนธรรมดนตรีอีสานใต้ เจริญ กันตรึม เครื่องดนตรีโสน ซึ่งเป็นวัฒนธรรมดนตรีที่อยู่ในจังหวัดศรีสะเกษ
2. ด้านการจัดการเรียนการสอน ควรจัดการเรียนการสอนโดยส่งเสริมการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรีในท้องถิ่น ให้ผู้เรียนเกิดความภูมิใจในท้องถิ่นตนเอง ใช้เสียงเป็นสื่อในการเรียนรู้ดนตรี เน้นเรื่องการสร้างสุนทรียภาพด้านดนตรี มีความสุขในการเรียนการสอนมากกว่าการเน้นเรื่องหลักการทฤษฎี ควรแบ่งผู้เรียนเป็นออก 2 กลุ่มคือ กลุ่มผู้เรียนทั่วไปกับผู้เรียนที่สนใจพิเศษ จัดเนื้อหาให้ครอบคลุมทั้งดนตรีไทย ดนตรีสากล ดนตรีพื้นบ้าน มีการส่งเสริมฝึกอบรมพัฒนาคู่มือสอนดนตรี
3. ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ควรจัดสภาพแวดล้อมห้องเรียนดนตรีให้มีความเหมาะสมมีความเป็นเอกเทศ มีอากาศถ่ายเทสะดวก ห้องเรียนสามารถเก็บเสียงได้ดีไม่รบกวนผู้อื่น ติดตั้งเครื่องปรับอากาศ ให้เรียบร้อย มีความพร้อมในเรื่องวัสดุอุปกรณ์ แบ่งพื้นที่ภายในห้องเรียนให้เป็นสัดส่วนที่ชัดเจน
4. ด้านสื่อการเรียนการสอน ควรจัดหาสื่อหรือผลิตสื่ออุปกรณ์ที่ทันสมัย สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ตามความต้องการของผู้เรียน จัดหาอุปกรณ์ดนตรีให้เพียงพอ มีสื่อทัศนูปกรณ์ที่พร้อมในการจัดการเรียนการสอน ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ดนตรีในการสอนการบูรณาการร่วมกับกลุ่มสาระอื่น ๆ
5. ด้านการวัดผลและประเมินผล ควรออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ ยกระดับการวัดผลและประเมินผลให้มีเป็นรูปแบบที่ชัดเจน มีเกณฑ์การให้คะแนน สร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผลที่มีคุณภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

แนวทางพัฒนาการจัดการเรียนการสอนดนตรี ของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดศรีสะเกษ ทั้ง 5 ด้าน ตามความเห็นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล มีประเด็นควรนำอภิปราย ดังนี้

1. ด้านหลักสูตรควรจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพบริบทสังคม วัฒนธรรมในท้องถิ่น และการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนทั่วไป เน้นเรื่องการสร้างสุนทรียภาพกับผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีความสุขกับการเรียนดนตรี กับหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนเฉพาะของผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ เน้นเรื่องความเป็นเลิศ

วาระสารคดีและวัฒนธรรม
ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2565

ทางด้านดนตรี ที่สอดคล้องกับวัยของผู้เรียน และมีความต่อเนื่อง เรียงลำดับจากง่ายไปยาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประยูร กิ่งมณี (2553: 57-58) ได้ศึกษาปัญหา และแนวทางการพัฒนาการสอนดนตรีของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 พบว่า ด้านหลักสูตร ครูผู้สอนต้องสอนให้ตรงกับจุดประสงค์ของหลักสูตร และปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาทิตย์ โพธิ์ศรีทอง (2559: 96) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกลีลาเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ทางด้านดนตรี ในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักสูตรฝึกลีลาเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ทางด้านดนตรี ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยหลักการ และเหตุผล จุดมุ่งหมาย เนื้อหาการฝึกลีลา กิจกรรมการฝึกลีลา ระยะเวลาการฝึกลีลา สื่อ และวัสดุอุปกรณ์ และการวัดและประเมินผล โดยเนื้อหาการฝึกลีลา แบ่งออกเป็น 3 หน่วย คือหน่วยที่ 1 หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (สาระดนตรี) หน่วยที่ 2 การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ทางด้านดนตรี และหน่วยที่ 3 การใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน 2) ผลการศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกลีลา เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ทางด้านดนตรี ในศตวรรษที่ 21

2. ด้านการจัดการเรียนการสอน ควรจัดการเรียนการสอนโดยส่งเสริมการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรีในห้องเรียน ให้ผู้เรียนเกิดความภูมิใจในห้องเรียนตนเอง ใช้เสียงเป็นสื่อในการเรียนรู้ดนตรี เน้นเรื่องการสร้างสุนทรียภาพด้านดนตรี มีความสุขในการเรียนการสอนมากกว่าการเน้นเรื่องหลักการทฤษฎี มีกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน นำหลักทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน สร้างความรู้ ทักษะ เจตคติ สุนทรียภาพให้เกิดกับผู้เรียน ใช้กระบวนการกลุ่ม เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติก่อนนำไปสู่หลักการทฤษฎี ควรแบ่งผู้เรียนเป็นออก 2 กลุ่มคือ กลุ่มผู้เรียนทั่วไปกับผู้เรียนที่สนใจพิเศษ จัดเนื้อหาให้ครอบคลุมทั้งดนตรีไทย ดนตรีสากล ดนตรีพื้นบ้าน มีการส่งเสริมฝึกลีลาพัฒนาครูผู้สอนดนตรี เพื่อเพิ่มพูนทักษะอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประยูร กิ่งมณี (2553: 57-58) ได้ศึกษาปัญหา และแนวทางการพัฒนาการสอนดนตรีของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 พบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนควรศึกษาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนด้วยตนเองก่อน แล้วค่อยนำไปสู่การอบรม เทคนิคเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนการสอน และ สุภัสชา โพธิ์เงิน (2554: 114-121) ได้ศึกษาการนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาดนตรีสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาดนตรีสำหรับนักเรียนระดับชั้น ประถม ศึกษาปีที่ 4-6 มีหลักการสำคัญ คือ ครูควรจัดการเรียนรู้โดยเน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะดนตรีเป็นหลัก สอดแทรกเนื้อหาสาระดนตรีประกอบเข้าไป ศึกษาเจตคติของผู้เรียนควบคู่ไปด้วย ไม่ควรมุ่งบรรยายอย่างเดียว ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางมีความครบถ้วนตามหลักทฤษฎีการศึกษาสาระดนตรี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการบริหารเวลา และการบริหารหลักสูตรของแต่ละโรงเรียนและในอนาคตควรเพิ่มสาระดนตรีอาเซียนเข้าไปในการจัดการเรียนรู้วิชาดนตรีในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ด้วย

3. ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ควรจัดสภาพแวดล้อมห้องเรียนดนตรีให้มีความเหมาะสมมีความเป็นเอกเทศ มีอากาศถ่ายเทสะดวก ห้องเรียนสามารถเก็บเสียงได้ดีไม่รบกวนผู้อื่น ติดตั้งเครื่องปรับอากาศ ให้เรียบร้อย มีความพร้อมในเรื่องวัสดุอุปกรณ์ แบ่งพื้นที่ภายในห้องเรียนให้เป็นสัดส่วนที่ชัดเจน ควรแยกห้องเก็บวัสดุอุปกรณ์ กับห้องปฏิบัติการดนตรีออกจากกัน จัดวางวัสดุอุปกรณ์ให้เหมาะสม และจัดหางบประมาณในการบำรุงดูแลห้องเรียน และซ่อมแซมห้องเรียนให้พร้อมในการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ บงกช ไหมม่วงศ์ (2555: 60-62) ได้ศึกษาการส่งเสริมกิจกรรมดนตรีนักเรียนของโรงเรียนสังกัด สำนักงานการศึกษา เทศบาลนครลำปาง พบว่า สถานที่หรือห้องทำกิจกรรมดนตรี ไม่เหมาะสมห้องดนตรีไม่ได้ มาตรฐาน ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหา คือ ควรมีการสร้างห้องดนตรีให้ได้มาตรฐาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทวรรณ หัสดี (2556: 139-146) ได้ศึกษาความต้องการอาคารสถานที่ในการจัดการเรียนการสอนดนตรีของครูดนตรี โครงการโรงเรียนหลักสูตรการดนตรี กรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านห้อง ควรมีห้องสอนดนตรีปฏิบัติรายบุคคล ห้องสอนดนตรีปฏิบัติการดนตรี ห้องฝึกซ้อมดนตรี ห้องเก็บเครื่องดนตรี ด้านลักษณะทางกายภาพ ควรมีห้องเก็บเสียงได้ แสงสว่างในห้องได้มาตรฐาน มีระบบปรับอากาศ สีของผนังห้องไม่รบกวนสายตา ประตูห้องมีช่องกระจกใสขนาดเล็ก

วารสารดนตรีและวัฒนธรรม
ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2555

อาคารเรียนดนตรีมีทัศนียภาพที่ดี และสวยงาม มีการวางระบบ และติดตั้งอุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์ ติดตั้งกระดานสำหรับเขียนคำอธิบาย และกระดานที่มีบรรทัดเส้น วางระบบ Network สำหรับคอมพิวเตอร์ สามารถรองรับจำนวนผู้เรียน และอุปกรณ์ต่าง ๆ

4. ด้านสื่อการเรียนการสอน ควรจัดหาสื่อหรือผลิตสื่ออุปกรณ์ที่ทันสมัย สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ตามความต้องการของผู้เรียน จัดหาอุปกรณ์ดนตรีให้เพียงพอ มีโสตทัศนูปกรณ์ที่พร้อมในการจัดการเรียนการสอน จัดหางบประมาณ ในการจัดซื้อสื่ออุปกรณ์ หรือซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์ที่ชำรุดเสียหาย โดยของบประมาณในการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประยูร กิ่งมณี (2553: 57-58) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการสอนดนตรีของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 พบว่า ด้านสื่อการเรียนการสอน ควรมีงบประมาณเพื่อจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย แต่ถ้าท้องถิ่นมีวัสดุที่สามารถทำสื่อได้ก็ควรทำขึ้นเอง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กชกร สัจภาพพิชิต และ ดนีนญา อุทัยสุข (2558: 38) การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมโดยใช้เพลงและนิทานในการบูรณาการมาตรฐานการเรียนรู้สาระดนตรีเพื่อสร้างเสริมคุณธรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น พบว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมโดยใช้นิทานอีสปเรื่องเด็กเลี้ยงแกะเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเรื่องจังหวะตบและสร้างเสริมคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ โดยให้ความสำคัญกับเนื้อหาด้านดนตรีและคุณธรรมควบคู่กับภาษา ภาพประกอบ และปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และผลจากการทดลองใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม พบว่าผู้เรียนมีพัฒนาการหลังการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ดนตรี สามารถเข้าใจ และปฏิบัติตามได้ถูกต้องสูงกว่า ร้อยละ 90 และมีทัศนคติด้านคุณธรรมดีขึ้นหลังจากการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม

5. ด้านการวัดผลและประเมินผล ควรออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ และการวัดผลและประเมินผลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่มีความชัดเจน ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ มีเกณฑ์การให้คะแนน สร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผลที่มีคุณภาพ โดยไม่ใช้ความรู้สึกของครูเป็นเกณฑ์ในการให้คะแนน มีการวัดผลและประเมินผลที่มีความหลากหลาย เน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออก ทั้งในห้องและนอกห้องเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภัชชา โพธิ์เงิน (2554: 114-121) ได้ศึกษาการนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาดนตรีสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 พบว่า ครูส่วนใหญ่มีการจัดการเรียนรู้ตามสาระดนตรีโดยรวมอยู่ในระดับมาก สอนสาระดนตรีโดยคำนึงถึงความต่อเนื่องสัมพันธ์กันจากง่ายไปหายาก เน้นการปฏิบัติทักษะการฟัง และการร้อง ครูสอนดนตรีส่วนใหญ่มีการวัดและประเมินผลครบทุกด้านทั้งเนื้อหาดนตรี ทักษะดนตรี และเจตคติดนตรี การวัดและประเมินผลควรมีการวัดและประเมินผลเจตคติดนตรีไม่น้อยไปกว่าเนื้อหาดนตรี และทักษะดนตรี นอกจากนี้จำเป็นต้องคำนึงถึงเกณฑ์ และคุณภาพในการวัดผลและประเมินผลด้วย

วาระสารพัดและวัฒนธรรม
ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2565

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรส่งเสริมการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสานใต้ ในท้องถิ่น โดยบรรจุไว้ในหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เป็นรายวิชาเพิ่มเติม

1.2 ควรมีการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาครูผู้สอนวิชาดนตรี เพื่อให้ครูมีความรู้ความสามารถ และทักษะด้านดนตรี เพื่อให้สามารถพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

1.3 ครูผู้สอนควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนของตนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรี ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ในวิชาอื่นของผู้เรียน

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีของครูผู้สอน

2.3 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาครูวิชาดนตรีสู่ประสิทธิภาพด้านการเรียนการสอนวิชาดนตรี

วารสารดนตรีและวัฒนธรรม
ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2565

เอกสารอ้างอิง

- กชกร สัจภาพพิชิต และ ดนีนญา อุทัยสุข. (2558, กรกฎาคม-ธันวาคม). การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมโดยใช้เพลง และนิทานในการบูรณาการมาตรฐานการเรียนรู้สาระดนตรีเพื่อสร้างเสริมคุณธรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น. วารสารวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 19(1), 38.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ณรงค์ฤทธิ์ หามนตรี. (2560). การศึกษาสภาพการสอนวิชาดนตรีของผู้สอนในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล **อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- ณรุทธ์ สุทนต์จิตต์. (2538). **พฤติกรรมการสอนดนตรี**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรุทธ์ สุทนต์จิตต์. (2541). **จิตวิทยาการสอนดนตรี**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรุทธ์ สุทนต์จิตต์. (2560). **วิธีวิทยาการสอนดนตรี (พิมพ์ครั้งที่ 2)**. กรุงเทพฯ: พรรณีพรินติ้งเซ็นเตอร์ จำกัด.
- นันทวรรณ หัสดี. (2556). **ความต้องการอาคารสถานที่ในการจัดการเรียนการสอนดนตรีของครูดนตรี โครงการโรงเรียนหลักสูตรการคนศรีกรุงเทพมหานคร**. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาดนตรี). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บงกช ไหว้วงศ์. (2555). **การส่งเสริมกิจกรรมดนตรีนักเรียนของโรงเรียนสังกัด สำนักงานการศึกษา เทศบาลนครลำปาง**. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- ประยูร กิ่งมณี. (2553). **ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการสอนดนตรีของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 4**. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มนัสพงศ ภูบาลชื่น. (2557). **การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง คนตรีพื้นบ้านอีสาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามแนวความคิดของโซลิตาน โคดาบ**. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วินัย ท้าวขุนทอง. (2547). **ได้ศึกษาการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ตามหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี**. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีทางการศึกษา). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุกรี เจริญสุข. (2545, 15-17 กรกฎาคม). “วิสัยทัศน์ปรัชญา แนวคิดของสาระดนตรีเด็กไทยได้เรียนได้รู้ได้เล่นได้รู้ และรักดนตรี”. **มติชนสุดสัปดาห์**, 72.
- สุภัชชา โพธิ์เงิน. (2554). **การนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาดนตรีสำหรับนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4-6**. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาดนตรีศึกษา). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาทิตย์ โพธิ์ศรีทอง. (2559). **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครู เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ทางด้านดนตรีใน ศตวรรษที่ 21**. วารสารวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 17(2), 96.

